

תיק כתב לפתיחת כנף 7, כנף "כוחות אוויר מיוחדים":

א. מידע והיסטוריה אודות כנף כא"ם:

לאורך ההיסטוריה הצבאית הוקמו יחידות ייחודיות וייעודיות, החורגות מסדר המבנה והארגון המקובלים במטרה להתמודד עם צורך מבצעי חדש. המיקוד המבצעי, האנושי והמשאבי אפשרו ליחידות אלו לעמוד באתגרים מבצעיים יוצאי דופן.

בתחילת שנות ה-90, לאחר מלחמת המפרץ, כחלק מהתארגנות חיל האוויר לפעילות בעומק הוחלט על הקמת מפקדת כוחות אוויר מיוחדים. מכא"ם פיקדה על יחידת שלדג ובנוסף קיבלה אחריות מקצועית על יחידה 669" יחידת טקטית לחילוץ מיוחד", ובהמשך גם על יחידת ההנחתה הקדמית.

ברקע לשינוי קיימים השתנות האיומים בכלל הזירות, לרבות הזירה הצפונית והתרחבות האיומים במב"ם, רצון לשיפור האפקטיביות המבצעית, תוך התאמת היחידות לשינויים בעולם הכוחות המיוחדים.

קיים בחה"א צורך מבצעי משמעותי בגוף אשר יכלול את יחידות הקרקע המיוחדות של החיל, יעצים את היכולות המיוחדות בחיל האוויר ויביא לסינרגיה, סנכרון וייעול של הכוחות המיוחדים.

בבסיס התוכנית- שיפור האפקטיביות המבצעית של היחידות, ע"י התאמת שיטות לחימה, אמל"ח והרחבת מעגל שיתופי הפעולה בחה"א, בצה"ל ובמערכת הביטחון.

ייעוד הכנף - "לפעול במסגרת משימות חיל האוויר ולהרחיב את חופש פעולתו על ידי מבצעים מיוחדים בעומק במלחמה, בשגרה ובמערכה שבין המלחמות". הכנף תוקם בבסיס חיל האוויר פלמחים, והיא תאגד מספר

יחידות, ביניהן יחידת שלדג, יחידה 669, יחידה להנחתה קדמית, יחידת מודיעין ייעודית, ביה"ס אחוד ללוחמי כא"ס ועוד.

כחלק מהשינוי הארגוני בחיל בעת פתיחת הכנף, הכפיפות הפיקודית של יחידה 669 עברה ממפקד בסיס תל נוף למפקד הכנף, והכפיפות הפיקודית של יחידת ההנחתה הקדמית עתידה לעבור ממפקד בסיס נבטים למפקד הכנף. תוקם יחידת מודיעין ייעודית למשימות כוחות האוויר המיוחדים אשר תמוקם גם היא בפלמחים, יוקם ענף כא"ס במחלקת התקפה ומדור אימוני כא"ס בענף אימוני משולבים במטה החיל. כמו כן, יוקם בית ספר אחוד ללחימה בעומק והכשרת לוחמי כא"ס אשר יפעל כיחידה עצמאית המתכללת את תחום ההדרכה בכא"ס, כך שהיחידות המבצעיות יתעסקו רק בפעילות מבצעית.

ב. מידע אודות חלק מיחידות הכנף:

יחידת שלדג

יחידת שלדג היא היחידה למבצעים מיוחדים של חיל האוויר ואחת מיחידות כוחות האוויר המיוחדים. היחידה מתמחה במשימות בשטחי אויב ובמבצעים חשאיים וחסויים. היחידה נקראת על שם ציפור השלדג עקב הדמיון לאופן בו ציפור זו תופסת את הטרף שלה, לבין סוג המבצעים שמבצעת היחידה.

היחידה הוקמה בשנת 1974 לאחר מלחמת יום הכיפורים על מנת לספק לצה"ל יכולת עצמאית קרקעית בנושא קומנדו ומודיעין בעומק. מייסד היחידה ומפקדה הראשון היה אל"ם מוקי בצר, יוצא סיירת צנחנים ומ"פ מילואים בסיירת מטכ"ל, שנעזר רבות בדודיק רוטנברג, איש הצנחנים ומגיבורי הקרב על גבעת התחמושת וביפתח ספקטור, ראש מחלקת

מבצעים בחיל האוויר. בראשית דרכה, תפקדה היחידה בפלוגת מילואים של סיירת מטכ"ל וכונתה "הגדוד למשימות חיל האוויר".

בינואר 1977 הוחלט להפוך את היחידה ליחידה סדירה, אשר לוחמיה הגיעו מסיירת מטכ"ל ומסיירת שקד שפורקה באותה השנה. היחידה הייתה כפופה למפקדת קצין חי"ר וצנחנים ראשי והייתה מסונפת לצנחנים. רק באמצע שנות ה-80 הפכה היחידה ליחידה מיוחדת ייעודית של חיל האוויר.

מסלול הלוחם ביחידה אורך כ-20 חודשים וכולל טירונות, קורס לוט"ר, קורס צניחה, ומסלול הכשרה ייעודי.

יחידה 669

יחידה 669, היחידה הטקטית לחילוץ מיוחד של חיל האוויר. היא אחת מיחידות כוחות האוויר המיוחדים. ייעוד היחידה הוא לבצע מבצעי איתור, חילוץ ופינוי בים וביבשה. ליחידה יכולות ייחודיות, ומשתתפת במבצעים מיוחדים של צה"ל וגופי הביטחון. בנוסף, מוזנקים צוותי היחידה לאירועי חילוץ מורכבים אשר גופי החירום האזרחיים אינם מסוגלים לתת להם מענה הולם. בעתות שגרה מרבית פעילות היחידה חשאית במסגרת מבצעים מיוחדים (אוויריים וקרקעיים) ובעתות חירום צוותי היחידה מפנים פצועים ומחלצים תחת אש לוחמים וטייסים באמצעות מסוקי הסער של החיל. היחידה קיבלה את צל"ש מפקד חיל האוויר על פועלה במלחמת לבנון השנייה וצל"ש מפקד בסיס תל נוף על פועלה במבצע צוק איתן ופועלה במבצע "פירות טרופיים", חילוץ הכוח המיוחד מאן יונס בנובמבר 2018.

היחידה הוקמה באפריל 1974 לאחר קבלת ההחלטה לפתיחת יחידה אשר תתמחה בחילוץ צוותי אוויר שנטשו את מטוסם, הדרכת מילוט לצוותי

דובר צה"ל - בכל מקום ובכל זמן חמ"ל דו"ץ 073-3862208

www.idf.il • twitter.com/idfonline • facebook.com/tzahalonline

אוויר ופיתוח תורת חילוץ. הקורס הראשון החל את הכשרתו ולאחר תשעה חודשים של אימונים ייעודיים, בינואר 1975 הוכרזה היחידה כמבצעית.

בסוף שנת 1978 צורפה ליחידה 669 יחידת הפינוי בהיטס ירפ"א 386 אשר כללה רופאים וחובשים מוטסים ובשנת 2004 שולבה יחידת אית"ן (5701) יחידת מילואים של חיל האוויר לאיתור נעדרים) עם יחידה 669 ואחריות היחידה הורחבה גם למשימות של איתור הנעדרים.

מסלול הכשרת הלוחם ביחידה אורך כשנה וחצי וכולל טירונות, קורס חובשים קרביים, קורס מ"כים, קורס לוט"ר ושלב ייעודי, שכולל בין היתר קורסי צניחה, צלילה, מילוט, חבלים, פריצה ואימוני חילוץ מכל תנאי שטח ומזג אוויר. הצוותים הרפואיים של היחידה ממוינים ומאומנים, בהתאם לדרישות היחידה ופלגת הרפואה, המתארים השונים וסביבת העבודה בקרקע ובהיטס.

יחידת הנחתה קדמית יחידת הנחתה קדמית (יה"ק)

מאפשרת נחיתה בשטח לכלי טיס של חיל האוויר ואחת מיחידות כוחות האוויר המיוחדים של חיל האוויר. ייעוד היחידה הוא לבחון, לאשר ולהפעיל שדות תעופה קדמיים ומנחתי עפר לכלי טיס, בתחום המדינה ומעבר לגבול. תפקיד הלוחם ביחידה דורש ידע וניסיון ביכולות חי"ר, ניווט, איתור מנחתים, סימון מנחתים, בחינת קרקע ותפעול שדה קדמי בהיבטי שרותי התעופה. אנשי היחידה מהווים מוקד ידע בתחומי בחינת עפר והנחתת כלי טיס במנחתים ארעיים ומנחים מקצועית לפיתוח תו"ל ואמל"ח בתחום.

היחידה הוקמה ביוני 1972 בבסיס לוד. במלחמת לבנון הראשונה הכשירה יה"ק את שדה התעופה הבינלאומי של ביירות לפעילות חיל האוויר, כמו כן הכשירו את מנחת אנצר הסמוך לביירות, ושדות תעופה ליד מארג' עיון ודאמור. היחידה השתתפה במבצע משה. פעולות נוספות של היחידה היו סיוע לכוחות חיל האוויר במשלחות סיוע הומניטרי במבצע "ניצני תקווה" לרואנדה, מבצע "יד מושטת" להודו, למקסיקו ולאחר הפיגוע בבורגס.

מסלול הלוחם ביחידה אורך כשנה וחודש וכולל טירונות, ומסלול הכשרה ייעודי שסופו מוסמכים לתפקיד מנחת סער קדמי. בין המקצועות המבצעיים ביחידה - מפקדי מנחת, בוחני עפר, פקחי טיסה, חובשים, נהגים ותצפיתנים.

היחידה פועלת באופן מתמיד לקידום ושיפור יכולותיה המבצעיים - מקצועית וטכנולוגית, תוך קיום שגרה של אימונים ושיתוף פעולה עם מערך התובלה הטקטית.

יחידת מודיעין ייעודית

כחלק מהקמת כנף כוחות אוויר מיוחדים ושיפור האפקטיביות המבצעית של הכנף ויחידותיה, עתידה לקום יחידת מודיעין מאוחדת, ממקורות ענף מודיעין לכא"ם במחלקת מל"מ (מודיעין למבצעים) וגופי המודיעין ביחידות שלדג ו-669, עליה יפקד סגן-אלוף. יעודה להוביל את המענה המודיעיני השלם לכוחות המיוחדים של חה"א על מנת לאפשר את משימות היחידות בפעילות מבצעית ובאימונים, בשגרה, במב"ם ובחירום.

תפקידיה של היחידה הינם לתכנן ולנהל מאמצי איסוף ייעודיים, לבצע פענוח ייעודי, ממוקד ומרחבי למשימות, לבצע מחקר ייעודי לאיומים הקרקעיים, לאפיין, לייצר ולהפיץ עזרי מודיעין לתכנון ושליטה במשימות.

השינוי מביא להרחבת המענה המודיעיני למשימות יחידות כנף הכא"ם מקצה לקצה (מרעיון לביצוע). בנוסף, איחוד הגופים מייצר התייעלות משמעותית בעשייה המקצועית, שיפור איכות הביצוע והגברת איכות הבקרה המקצועית.

ביה"ס אחוד

כחלק מתוכנית הקמת כנף כא"ם, הוחלט על הקמת בית ספר אחוד להכשרת הכוחות. כחלק מההחלטה על הקמת הכנף בתהליך הדרגתי בית הספר עתיד להפתח בשנת 2022.